

УДК [631.15:65.011.44]

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

*Євдокімова Т. С., студентка**Науковий керівник: Шарко І. О., к.е.н., доцент**Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва*

Зернове виробництво – це галузь, продукція якої завжди була, є і буде одним із найважливіших джерел багатства будь-якої держави. У світовому землеробстві зернові культури постійно домінували, а зерно й нині залишається найважливішим і стратегічним продуктом сільського господарства [1].

В аграрному секторі економіки України зернове господарство відіграє важливу роль, забезпечує населення продуктом першої необхідності. Крім того, від виробництва і реалізації зерна бюджет країни отримує суттєві грошові надходження.

Над дослідженням проблем економічної ефективності виробництва зерна сільськогосподарськими підприємствами працювали такі відомі економісти, як В.Г. Андрійчук, Ю.П. Воскобійник, О.Г. Шпикуляк, П.І. Гайдуцький, В.А. Кадієвський, М.Ю. Коденська, С.В. Кучер, М.Г. Лобас, Ю.О. Лупенко, П.Т. Саблук, М.Й. Малік, Т.Ю. Приймачук, В.П. Ситник, О.М. Шпичак та багато інших. Автори аналізують сучасний стан зернового комплексу України, висвітлюють чинники, які визначають тенденції на ринку зерна, здійснюють аналіз і прогноз можливостей України як експортера зернових [2].

Більше половини загальної посівної площі в Україні займають зернові культури, вони забезпечують значну частину доходів сільськогосподарських підприємств. За останні роки простежується тенденція до збільшення питомої ваги зернових культур у структурі посівних площ. В 1990 р. їх частка становила 45%, а у 2014 р. – 60 %. У 2000 році виробництво зерна в Україні становило – 24,4 млн тонн, у 2012 році – 46,2 млн тонн, у 2013 році – 63,1 млн. т. У 2014 році, незважаючи на анексію Криму та військові дії на території Донбасу, Україна збрала 64,4 млн т зерна, – отже, бачимо збільшення виробництва зернової продукції.

Існує два шляхи підвищення ефективності виробництва: збільшення обсягів виробництва при фіксованих витратах і зниження

рівня витрат за фіксованого рівня виробництва [3], однак жоден з указаних шляхів не простежується у зерновому виробництві.

На фоні великої залежності урожайності зернових культур від кліматичних умов виробники декларують подальше зростання своїх виробничих витрат, тому вони змушені займати пасивну позицію на ринку і по суті є отримувачами ціни, яка встановлюється іншими учасниками ринку.

На початку серпня 2014 року на внутрішньому ринку пшениця 3-го класу в середньому коштувала 2 тис. грн/т, проте з кінця цього місяця і до середини жовтня ціна утримувалася на рівні 2,3 тис. грн. Ціна фуражної пшениці подорожчала, відповідно, з 1,9 тис. до 2 тис. грн/т, ячменю – з 1,8 тис. до 2 тис. грн/т. Цінова ситуація внутрішнього ринку в 2014 році на більшість видів зерна хоча й мала тенденцію до зростання, проте не повною мірою компенсувала подорожчання матеріально-технічних ресурсів, що використовувалися в процесі зерновиробництва. Ціни попиту на зернові на червень 2015 року коливалися залежно від регіону: наприклад, на пшеницю 3-го класу – від 2860 до 4500 грн/т, на фуражну пшеницю 6-го класу – від 2700 до 3400 грн за тону. Середні ціни на ячмінь та кукурудзу на той самий період трималися на рівні 3000 грн/т [4].

Рентабельність, як один із найважливіших показників ефективності виробництва зерна, з 2007 року неухильно зменшується.

Економічна ефективність виробництва зерна характеризується здатністю підприємств виробляти максимальний обсяг продукції необхідної якості з мінімальними витратами та реалізовувати за найбільшimi цінами. Отже, потрібно виробляти таку продукцію, яка відповідає вимогам ринку та споживача. Доцільно приділити увагу чинникам, що сприяють підвищенню ефективності виробництва за маркетинговими каналами збуту; удосконалити цілі та методи державного регулювання зернового ринку, поліпшити аналіз ринку зерна.

Врожайність зернових культур можна також підвищити за рахунок внесення науково обґрунтованих доз мінеральних добрив, обґрунтованого застосування засобів захисту і регуляторів росту рослин, використання сортів і гібридів інтенсивного типу по кращих попередниках, зменшення втрат врожаю під час збирання. За рахунок цих заходів можна одержати приріст врожаю до 25 ц з 1 га [5].

Одним із напрямів підвищення ефективності виробництва зерна є застосування науково обґрунтованих сівозмін. У сівозміні продуктивність культур на 30-50 % вища, ніж у беззмінних посівах.

Чергування культур у сівозміні поліпшує фітосанітарний стан посівів і забезпечує високу врожайність. Зокрема приріст урожайності різних сортів озимої пшениці з використанням 3-пільної сівозміни становить в середньому 7 центнерів з одного гектара. [6].

До основних факторів, які позитивно впливають на економічну ефективність виробництва зерна можна віднести збільшення площі посіву та підвищення урожайності. Низька ефективність зерновиробництва не дає можливості використовувати наявні резерви зростання валових зборів зерна. Результати дослідження говорять про те, що тільки нові технології підвищення врожайності можуть внести позитивні зміни у ефективність виробництва зернових культур і ефективність всього аграрного виробництва.

Література.

1. Інфраструктура товарного ринку: навч. посіб. / [О.В. Калюжна, В.Ф. Клочан, Т.Я. Іваненко, В.С. Кушнірук]. – Миколаїв, 2012. – 284 с.
2. Забуранна Ж.В. Економічна ефективність виробництва зерна та шляхи її підвищення в сільськогосподарських підприємствах / Ж.В. Забуранна // Економіка АПК– 2014. – № 3. - С. 55-61.
3. Мочерний С.В. Економічна теорія: Підручник / С.В. Мочерний, М.В. Довбенко. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 856 с.
4. Розвиток ринку зерна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua>
5. Чмирь С.М. Напрямки підвищення ефективності зерновиробництва / С.М. Чмирь // Економіка АПК. – 2007. – № 8. - С. 21-24.
6. Кучер С.В. Фактори впливу на стан ефективності зернового господарства в Україні / С.В. Кучер // Економіка АПК. – 2004. - № 1.- С. 114-118.

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЗОВНІШНІХ ТРУДОВИХ МІГРАЦІЙ В УМОВАХ КРИЗИ

Фицик Л. А., к. і. н., доцент

Уманський національний університет садівництва

Серед найбільш тривалих та небезпечних наслідків глобальної фінансово-економічної кризи – негативний вплив на соціальну сферу, загроза людському розвитку та правам людини, у т.ч. праву на